

Bartosz Michalski
Uniwersytet Wrocławski

Międzyregionalne porozumienia integracyjne. Studium umowy handlowej Mercosur – Indie

STRESZCZENIE

Nowym trendem w ramach współczesnych procesów integracyjnych w gospodarce światowej jest zawieranie porozumień pomiędzy krajami i ugrupowaniami położonymi w różnych regionach świata. Celem artykułu jest rozpoznanie ich uwarunkowań w świetle teorii integracji oraz w oparciu o studium przypadku – umowę handlową między MERCOSUR a Indiami. Analiza struktury stosunków handlowych państw objętych porozumieniem (wraz ze zidentyfikowaniem przewag komparatywnych) umożliwia ocenę zasadności takich form współpracy.

Słowa kluczowe: regionalne porozumienia handlowe, interregionalizm, wolny handel, MERCOSUR, Indie.

ENGLISH SUMMARY

Cross-regional integration groupings. The case of MERCOSUR-India preferential trade agreement

A relatively new trend within contemporary integration processes in the world economy is establishing agreements between countries and groupings from different regions. The main aim of the paper is to examine their origin in the light of the theory of integration and basing on the case study – MERCOSUR-India preferential trade agreement. The analysis of trade relations covered by this formal structure (together with the identification of relative comparative advantages) allows to justify these types of cooperation.

Key words: regional trade agreements, cross-regionalism, free trade, MERCOSUR, India.

Wprowadzenie

Współczesne procesy integracyjne w gospodarce światowej odznaczają się dużą intensywnością. Dotyczy to zarówno udziału obrotów handlowych realizowanych w ramach umów o wolnym handlu, jak i samej proliferacji tych porozumień¹. Coraz częściej zawierane są one przez kraje z różnych części świata, przyczyniając się do powstania i rozwijania nowego wymiaru procesu regionalizacji – współpracy międzyregionalnej.

Celem artykułu jest rozpoznanie ich uwarunkowań w świetle teorii integracji (nowy regionalizm) przy wykorzystaniu studium przypadku – umowy handlowej między Mercosur a Indiami. Analiza struktury relacji handlowych państw objętych porozumieniem² powinna umożliwić ocenę ekonomicznej zasadności takich form współpracy. Za hipotezę przyjęto stwierdzenie, że wzrost liczby międzyregionalnych porozumień integracyjnych nie wynika z bardzo intensywnych (w sensie wartości realizowanych obrotów) stosunków handlowych krajów będących ich stronami.

Analiza struktury wymiany została zrealizowana na podstawie wskaźników ujawnionych przewag komparatywnych, penetracji importowej oraz ujawnionych przewag w handlu. Należy jednocześnie zastrzec, że weryfikacja hipotezy mogła być przeprowadzona częściowo, tj. na podstawie umowy handlowej. W związku z tym nie powinno się uogólniać otrzymanych wyników na inne porozumienia, jednakże można przypuszczać (w ramach hipotezy badawczej, która wymagałaby bardziej kompleksowego opracowania), że taka zależność istnieje, szczególnie w przypadku krajów rozwijających się (tzw. globalnego Południa). Ponadto nawiązywanie tego typu relacji wynika bardziej z motywów *stricte* (geo)politycznych rozumianych jako próby zbudowana spójnej alternatywy (zob. fenomen BRIC; tzw. miękkie równoważenie, *soft balancing*) dla krajów wysoko rozwiniętych.

---

¹ Zgodnie z danymi Światowej Organizacji Handlu (według stanu na 15.01.2012) notyfikowanych zostało łącznie 511 regionalnych porozumień handlowych (ang. *regional trade agreements*, RTA), z czego 393 weszło w życie. Zob. http://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm (dostęp: 27.02.2012).

² Autor oprócz krajów, które formalnie są sygnatariuszami porozumienia ze strony Mercosur – Argentyny, Brazylii, Paragwaju oraz Urugwaju – uwzględnił również Wenezuelę, która podpisała traktat akcesyjny z Mercosur w 2006 r., lecz uzyskanie pełnego członkostwa mimo nacisków politycznych przeciąga się w czasie (brak zgody Senatu Paragwaju i groźby opozycji wszczęcia procedury impeachmentu wobec prezydenta Lugo, gdyby ratyfikował tę umowę). Zob. R. Glickhouse, *Joining the Club: Mercosur Weighs Venezuelan Membership*, 21.12.2011, <http://www.as-coa.org/article.php?id=3861> (dostęp: 27.02.2012).

Regionalizacja gospodarki światowej w ujęciu teoretycznym

Koncepcje nowego regionalizmu, które zakładają rozwijanie wszechstronnych powiązań między ugrupowaniami regionalnymi skupiającymi kraje o różnych poziomach rozwoju gospodarek, przy zachowaniu ich odrębności i tożsamości, zapoczątkowały interregionalizm (międzyregionalizm), czyli nową tendencję polityczno-ekonomiczną w wielobiegunowym świecie³. W literaturze przedmiotu (z zakresu międzynarodowych stosunków politycznych) rozróżnia się kilka jego typów⁴:

- biregionalizm jako dialog zorganizowany według modelu piasta-szprycha, czyli jedno główne ugrupowanie (np. Unia Europejska) staje się zwornikiem współpracy,
- transregionalizm jako dialog między rozproszonymi aktorami stosunków międzynarodowych funkcjonujący w mniej zinstytucjonalizowanej formule,
- interregionalizm hybrydowy jako kategoria rezydualna włączająca fora międzykontynentalne oraz formy strategicznego partnerstwa,
- interregionalizm wyobrażony oraz interregionalizm bez regionów, w ramach których regionalni hegemoni przyjmują rolę reprezentantów pozostałych partnerów.

Regiony są coraz rzadziej postrzegane jako byty uformowane poprzez geograficzną bliskość. Obecnie są raczej społecznie i politycznie konstruowane, stanowią przedmiot wielowymiarowej społecznej debaty, tworzą układy zgodnie z logiką sieciowości opierając się na istniejących obrotach handlowych, innych współzależnościach, jak również na czynnikach kognitywnych ułatwiających „regionowość”, a nawet „międzyregionowość” (*inter-regionness*)⁵. Podejście takie zrywa ponadto z państwocentryczną perspektywą (kreując tzw. porządek post-westfalski), prowadzi do powrotu polityczności (*a return of the political*) i tym samym w dużej mierze kwestionuje znaczenie czynników „tradycyjnie” decydujących o *stricte* ekonomicznym wymiarze procesów integracyjnych. Wśród nich wymienia się głównie

---

³ Zob. szerzej i por. A. Zorska, *Korporacje transnarodowe. Przemiany, oddziaływania, wyzwania*, PWE, Warszawa 2007, s. 53.

⁴ Zob. szerzej J. Rüländ, *Balancers, Multilateral Utilities or Regional Identity Builders? International Relations and the Study of Interregionalism*, „Journal of European Public Policy”, 2010, Vol. 17, Issue 8, s. 1272.

⁵ Zob. szerzej B. Hettne, *The New Regionalism Revisited* [w:] *Theories of New Regionalism. A Palgrave Reader*, ed. F. Söderbaum, T. M. Shaw, Palgrave Macmillan, Basingstoke 2003, s. 22–42.

wewnętrzną komplementarność gospodarek, likwidację barier handlowych czy też powiązania infrastrukturalne.

Umowa handlowa Mercosur – Indie

Analizowane porozumienie będące przedmiotem rozważań wpisuje się w fenomen nowego regionalizmu polegającego na rozwijaniu przez kraje członkowskie Mercosur i samą organizację coraz intensywniejszych kontaktów polityczno-gospodarczych z ugrupowaniami integracyjnymi oraz (lub) krajami w Europie oraz Azji⁶.

Pierwszym krokiem ku realizacji formalnej umowy handlowej z Indiami było tzw. porozumienie ramowe (*Framework Agreement between the Mercosur and the Republic of India*), podpisane 17.06.2003 r. w Asunción, w ramach którego strony zadeklarowały polityczną wolę rozwoju stosunków handlowych, inwestycji, międzynarodowej stabilności poprzez przyznanie sobie wzajemnych preferencji celnych i utworzenie komitetu negocjacyjnego celem wypracowania ostatecznego kształtu umowy o strefie wolnego handlu. Została ona podpisana 25.01.2004 r. w New Delhi, a następnie 25.03.2005 r. uzupełniona pięcioma załącznikami dotyczącymi listy towarów objętych zwolnieniami celnymi (zob. niżej), reguł pochodzenia, środków ochronnych przed nadmiernym importem oraz mechanizmu rozwiązywania sporów. Całość weszła w życie 1.06.2009 r. i została przedstawiona do notyfikacji Światowej Organizacji Handlu 25.02.2010 r. w ramach zapisu § 4(a) klauzuli specjalnego i zróżnicowanego traktowania (*enabling clause*)⁷.

Wspomniane załączniki wskazują, że ulgami celnymi⁸ objęte są 452 produkty indyjskie: mięso, chemia organiczna i nieorganiczna, barwniki, artykuły skórzane, wełna, bawełna, artykuły ze szkła, żeliwo, stal, maszyny, urządzenia elektryczne sprzęt optyczny, fotograficzny oraz kinematograficzny, podczas gdy wśród 450 produktów z

---

⁶ Zob. szerzej E. Chwiej, *MERCOSUR. Organizacja regionalnej współpracy gospodarczej w Ameryce Południowej*, Universitas, Kraków 2010, s. 173 i nast. Warto także pamiętać o inicjatywie dialogu politycznego IBSA, <http://www.ibsa-trilateral.org> (dostęp: 25.02.2012).

⁷ Zob. World Trade Organization, Committee on Trade and Development, *Notification of Regional Trade Agreement*, WT/COMTD/N/31, 25 February 2010.

⁸ Tekst porozumienia oraz lista towarów objętych ulgami http://commerce.gov.in/trade/international_ta_indmer.asp (dostęp: 15.02.2012).

Mercosur znalazły się głównie żywność, chemia organiczna, leki, oleje, artykuły plastikowe, gumowe, narzędzia, maszyny, urządzenia elektryczne⁹.

Analiza struktury stosunków handlowych między krajami Mercosur a Indiami

Według dostępnych danych¹⁰ udział Indii w eksporcie Argentyny wyniósł 1,9%, Brazylii 1,3%, Paragwaju 0,5%, Urugwaju 0,3% a Wenezueli zaledwie 0,02%. Z kolei udział Indii w imporcie Argentyny wyniósł 1%, Brazylii 2,7%, Paragwaju 0,5%, Urugwaju 0,9% oraz Wenezueli 0,7%. Z perspektywy eksportu indyjskiego Argentyna miała udział w wysokości 0,26%, Brazylii 1,9%, Paragwaj i Urugwaj po 0,03% i Wenezuela 0,1% (skumulowany udział Mercosur w indyjskim eksporcie wyniósł zatem około 2,32%). Dla Indii import z Argentyny stanowił 0,49%, z Brazylii 1,3%, z Paragwaju 0,03%, z Urugwaju 0,01% a z Wenezueli zaledwie 0,004% (skumulowany udział Mercosur w indyjskim imporcie wyniósł więc około 1,83%).

Wnikając w strukturę towarową handlu krajów Mercosur z Indiami (zob. tabela 1 i 2) można zauważyć, że w eksporcie dominują dobra pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz pochodzące z przetwórstwa kopalin. Nie są to dziedziny wymagające kapitałochłonnych technologii. Z zestawienia wynika, że każdy kraj posiada silną specjalizację w eksporcie do Indii. W przypadku Argentyny jest to olej sojowy* (HS 150710; stanowi to 86,8% wartości eksportu Argentyny do Indii), Brazylii – oleje ropy naftowej i otrzymywane z materiałów bitumicznych (HS 270900; 53,2%), Paragwaju – olej sojowy* (HS 150710; 95,7%), Urugwaju – wełna strzyżona* (HS 510121; 44,2%) a Wenezueli – półprodukty z żeliwa lub stali niestopowej (HS 720712; 61,8%).

Struktura towarowa importu krajów Mercosur z Indii jest bardziej zdywersyfikowana, choć i tutaj istnieje pewna koncentracja. I tak oto Argentyna sprowadza z Indii głównie oleje średnie i preparaty z ropy naftowej i materiałów bitumicznych* (HS 271019; stanowi to 9,1% wartości importu Argentyny z Indii), związki azotowe* (HS 2926, 2933, 2934; łącznie 14,5%), Brazylii – oleje średnie i preparaty z ropy naftowej i materiałów bitumicznych* (HS 271019; 51,7%), Paragwaj – ciągniki (HS 870190; 13,9%), Urugwaj – politereftalan etylenu¹¹ (HS 390760; 18,7%)

---

⁹ Negocjacje dot. rozszerzenia tej listy były kontynuowane w 2006 r.. Zob. E. Chwiej, *op. cit.*, s. 197.

¹⁰ Wszystkie obliczenia za 2010 r.. Zob. także rys. 1 i 2.

¹¹ Polimer znany pod popularnym skrótem PET.

oraz pojazdy samochodowe (HS 870321; 12,4%) a Wenezuela – leki pakowane w odmierzone dawki (HS 3004; 24,7%).

Porównanie wyżej wymienionych z uzgodnioną listą preferencji pozwala stwierdzić, że przyznane ulgi celne są tylko w pewnej mierze odpowiedzialne (towary oznaczone symbolem „*”) za obecną strukturę wymiany handlowej. Ponadto w obliczu takich danych można stwierdzić, iż indyjska oferta eksportowa kierowana na rynek Mercosur jest bardziej zaawansowana technologicznie. Znajduje to swoje przełożenie na dodatnie saldo bilansu handlowego (ogółem w 2010 r. – 243,2 mln USD), głównie spowodowane nadwyżką w wymianie z Brazylią, Urugwajem i Wenezuelą (łącznie 1,014 mld USD)¹² tylko częściowo równoważoną ujemnym saldem z Argentyną (754,6 mln USD)¹³ oraz Paragwajem (16 mln USD).

Jeśliby przyjąć 2009 r. za cezurę (wejście w życie porozumienia o wolnym handlu, zob. rys. 1 i 2), to najsilniej wzrosły obroty w eksporcie Indii na największe rynki Mercosur, tj. do Brazylii – z 2,19 mld USD w 2009 r. do 6,08 mld USD w 2011 r. (wzrost o 177%) oraz Argentyny – z 368 mln USD w 2009 r. do 567 mln USD w 2010 r. (wzrost o 54%, choć licząc dla okresu 2008–2010 wzrost wyniósł jedynie 15%)¹⁴. Z kolei w przypadku eksportu krajów Mercosur na rynek indyjski obroty Brazylii w okresie 2009–2011 zmalały o niecałe 7% (z 3,42 mld USD do 3,2 mld USD), natomiast Argentyny (okres 2009–2010) wzrosły o prawie 104% (z 0,65 mld USD do 1,32 mld USD)¹⁵.

Analiza tych wielkości pozwala stwierdzić, że umowa o wolnym handlu przyniosła – patrząc przez pryzmat salda bilansu handlowego Indii z krajami Mercosur – większe korzyści gospodarce indyjskiej. Podlegało ono bardzo silnym wahaniom, bowiem w roku 2008 zanotowano nadwyżkę 2,39 mld USD, w roku 2009 deficyt wyniósł 1,27 mld USD, by w roku 2010 ponownie zanotować nadwyżkę w wysokości 0,24 mld USD.

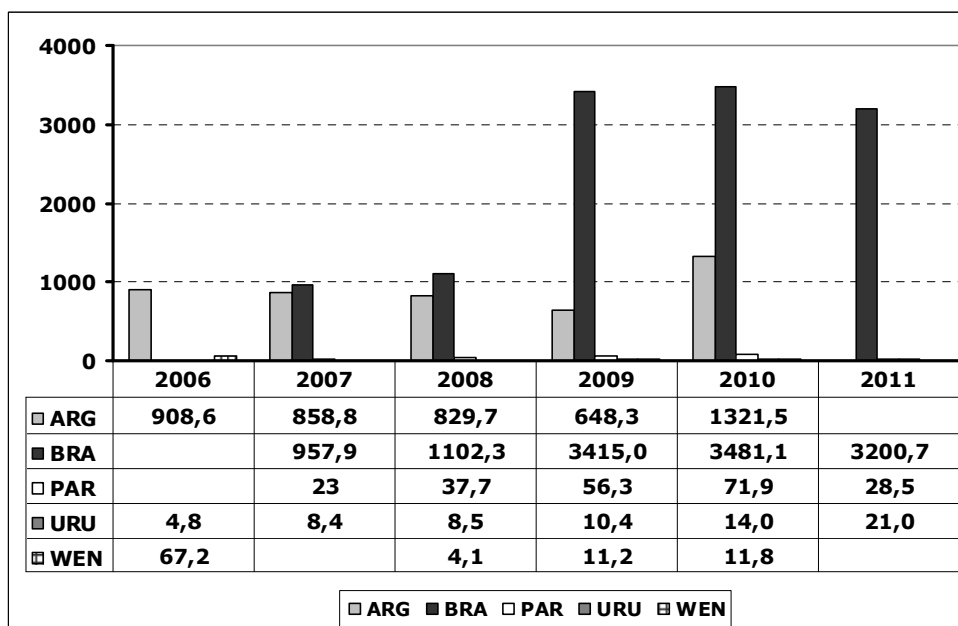
¹² Z samą Brazylią w 2010 r. – 753 mln USD, podczas gdy w 2011 r. już 2,88 mld USD (wzrost o ponad 280%, spowodowany przede wszystkim 43,6% wzrostem eksportu Indii do Brazylii, najsilniej w grupie HS 27 – paliwa i oleje mineralne – o około 83% , przy jednoczesnym 8% spadku importu do Indii z Brazylii, pomimo wzrostów w grupach HS 27 i HS 29, odpowiednio o 36% i 25%).

¹³ Głównie za przyczyną wzrostu eksportu (lata 2009–2010) z Argentyny do Indii o 103,8% (w tym w dominującej grupie HS 15 o 124%), przy 54% wzroście importu z Indii (w tym w dominującej grupie HS 29 tylko o niecałe 18%).

¹⁴ W ujęciu relatywnym mocno (o ponad 107% w okresie 2009–2011) wzrósł także eksport do Urugwaju.

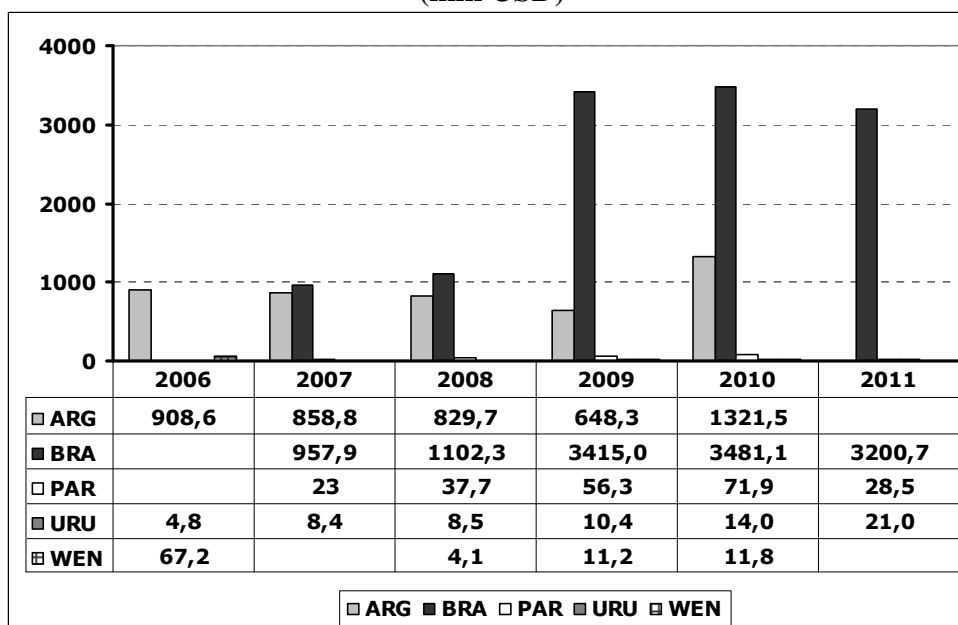
¹⁵ W okresie 2008–2010 stopa wzrostu wyniosła nieco ponad 52%.

Rys. 1. Eksport krajów członkowskich Mercosur do Indii w latach 2006–2011
(mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych United Nations Commodity Trade Statistics Database, <http://comtrade.un.org/db/default.aspx> (dostęp: 25.02.2012) oraz International Trade Centre <http://www.intracen.org/trade-support/trade-statistics> (dostęp: 25.02.2012).

Rys. 2. Import krajów członkowskich Mercosur z Indii w latach 2006–2011
(mln USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych United Nations Commodity Trade Statistics Database, <http://comtrade.un.org/db/default.aspx> (dostęp: 25.02.2012) oraz International Trade Centre <http://www.intracen.org/trade-support/trade-statistics> (dostęp: 25.02.2012).

Tabela 1

**Główne grupy towarowe (nomenklatura HS) w strukturze eksportu krajów
członkowskich Mercosur do Indii w latach 2010–2011**

Kraj	Grupa towarowa	Jako % wartości eksportu do Indii	Jako % ogólnej wartości eksportu
Arge ntyna	15 Tłuszcze i oleje poch. zwierzęcego lub roślinnego	89,3	1,73
	41 Skóry	2,4	0,05
	84 Reaktory, kotły, maszyny i urządzenia mech., ich części	2,3	0,05
Brazy lia	27 Paliwa i oleje mineralne, produkty ich destylacji	53,3	0,7
	26 Rudy metali, żużel i popiół	16	0,2
	72 Żeliwo i stal	6,2	0,1
	15 Tłuszcze i oleje poch. zwierzęcego lub roślinnego	5,5	0,1
Parag waj	15 Tłuszcze i oleje poch. zwierzęcego lub roślinnego	97	0,5
	33 Olejki eteryczne, preparaty perfumeryjne, kosmet. lub toaletowe	2,9	0,01
Urug waj	51 Wełna, sierść zwierzęca, przędza i tkanina z włosia końskiego	73,3	0,2
	44 Drewno, art. z drewna, węgiel drzewny	12,1	0,03
	41 Skóry	8	0,02
	43 Skóry futerkowe, futra sztuczne, wyroby z nich	3,7	0,01
Wene zuela	72 Żeliwo i stal	62,2	0,01
	39 Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	33,6	0,01

Objaśnienia: Dane dla Brazylii, Paragwaju i Urugwaju za 2011 r., dla Argentyny i Wenezueli za 2010 r..

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre
<http://www.intracen.org/trade-support/trade-statistics> (dostęp: 25.02.2012).

Tabela 2

Główne grupy towarowe (nomenklatura HS) w strukturze importu krajów członkowskich Mercosur z Indii w latach 2010–2011

Kraj	Grupa towarowa	Jako % wartości importu z Indii	Jako % ogólnej wartości importu
Argentyna	29 Chemikalia org.	31,9	0,3
	87 Pojazdy nieszynowe, ich części	9,9	0,1
	27 Paliwa i oleje mineralne, produkty ich destylacji	9,1	0,1
	84 Reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne, ich części	5,1	0,05
Brazylia	27 Paliwa i oleje mineralne, produkty ich destylacji	56,5	1,5
	29 Chemikalia org.	8,8	0,2
	84 Reaktory, kotły, maszyny i urządzenia mech., ich części	4,9	0,1
Paragwaj	87 Pojazdy nieszynowe, ich części	30,1	0,16
	38 Produkty chem. różne	19,9	0,11
	29 Chemikalia org.	12,8	0,07
	24 Tytoń	10,1	0,05
	85 Maszyny i urządzenia elektr., ich części, rejestratory i odtwarzacze dźwięku i obrazu	5,3	0,03
Urugwaj	39 Tworzywa sztuczne i artykuły z nich	20,5	0,19
	87 Pojazdy nieszynowe, ich części	20,2	0,18
	85 Maszyny i urządzenia elektr., ich części, rejestratory i odtwarzacze dźwięku i obrazu	9,5	0,09
	29 Chemikalia org.	7,8	0,07
	61 Odzież i dodatki	6	0,05
Wenezuela	30 Produkty farmaceutyczne	30,7	0,22
	85 Maszyny i urządzenia elektr., ich części, rejestratory i odtwarzacze dźwięku i obrazu	16,6	0,12
	72 Żeliwo i stal	10,9	0,08
	29 Chemikalia org.	6,8	0,05
	52 Bawełna	5,8	0,04

Objaśnienia: Dane dla Brazylii, Paragwaju i Urugwaju za 2011 r., dla Argentyny i Wenezueli za 2010 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre
<http://www.intracen.org/trade-support/trade-statistics> (dostęp: 25.02.2012].

Powyższe dane w przekroju głównych grup towarowych warto ponadto zestawzić ze wskaźnikami ujawnionych przewag komparatywnych (*revealed comparative advantages*, RCA)¹⁶, penetracji importowej (IMP)¹⁷ oraz relatywnej przewagi w handlu (*relative trade advantage*, RTA)¹⁸, by otrzymać pełniejszy obraz sytuacji (zob. tabela 3).

Z porównania wynika, że ani Argentyna i Brazylia (największe gospodarki Mercosur) ani Indie nie wykorzystują we wzajemnych kontaktach handlowych posiadanych przewag (RCA, RTA). Czynią to w niewielkim stopniu kraje małe, tj.

¹⁶ Obliczone według formuły udział grupy towarowej „i” kraju „j” w światowym eksporcie grupy towarowej „j” podzielony przez udział grupy towarowej „i” w światowym eksporcie ogółem. Kraj dysponuje przewagą, gdy wskaźnik RCA jest większy od 1.

¹⁷ Obliczony według formuły analogicznej jak w przypadku RCA.

¹⁸ RTA = RCA/IMP. Jeśli RTA >1, to relatywna przewaga istnieje.

Paragwaj i Urugwaj – odpowiednio w zakresie grupy „Tłuszcze i oleje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego (HS 15) oraz „Wełna...” (HS 51) i „Drewno...” (HS 44), a Indie w grupach „Produkty farmaceutyczne” (HS 30), „Chemia organiczna” (HS 39) oraz „Pojazdy nieszynowe...” (HS 87). Jednak z uwagi na wartość obrotów handlowych ich znaczenie jest marginalne.

Podsumowując, na podstawie zidentyfikowanych przewag komparatywnych (RCA) oraz ujawnionych przewag w handlu (RTA) umowa o wolnym handlu między Mercosur a Indiami niemal w zupełności nie jest oparta na *stricte* gospodarczych przesłankach. Wobec tego głównym czynnikiem decydującym o jej ustanowieniu były kwestie polityczne, związane ze specyfiką tzw. nowego regionalizmu.

Tabela 3

Wskaźniki RCA, IMP oraz RTA krajów członkowskich Mercosur oraz Indii wg grup towarowych (rok 2010)

	Wartość	Argentyna	Brazylia	Paragwaj	Urugwaj	Wenezuela	Indie
RCA	pow. 1	01, 02, 03, 04, 07, 08, 09, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 43, 45, 47, 56, 58, 59, 79, 93	06, 08, 10, 11, 15, 18, 19, 21, 22, 25, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 40, 43, 44, 48, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 69, 70, 75, 76, 81, 82, 83, 86, 88, 92, 96	02, 05, 10, 11, 12, 14, 23, 41, 46, 50	01, 02, 04, 10, 12, 41, 43, 50	78	02, 03, 06, 07, 08, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 26, 28, 32, 33, 34, 35, 37, 38 , 42, 46, 49, 56, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 69, 70, 71, 73, 74, 80, 81, 82, 83, 89, 92, 96
	pow. 10	05, 10, 11, 12, 15, 23, 41, 51, 78	01, 02, 12, 13, 16, 20, 23, 24, 26, 36, 41, 45, 47, 50, 53, 68, 79, 80, 93		05, 11, 51		05, 09, 24, 25, 41, 45, 51, 52, 54, 55, 58, 63, 68, 78, 97
	pow. 50		09, 17				36, 79
	pow. 100	14	05, 14				13, 14, 50, 53, 57, 67
IMP	pow. 1	13, 14, 36, 45, 66, 80, 92	03, 04, 06, 07, 08, 10, 15, 18, 20, 21, 25, 28, 32, 33, 34, 35, 38, 40, 41, 42, 47, 49, 51, 52, 55, 56, 57, 59, 63, 68, 69, 70, 74, 75, 79, 80, 82, 83, 91, 93, 95, 96	05, 11, 14, 24, 31, 36, 65, 66, 92, 95		04, 10, 15, 16, 17, 19, 21, 23, 34, 35, 36, 37, 45, 46, 53, 56, 58, 59, 65, 66, 67, 69, 78, 79, 82, 92, 96	05, 07, 08, 09, 11, 17, 26, 28, 29, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 44, 46, 47, 49, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 76, 81, 82, 83, 86, 89, 91, 92, 96, 97, 99
	pow. 10	13, 36, 66, 80, 92	05, 13, 31, 36, 37, 45, 46, 50, 53, 54, 58, 60, 65, 67, 81, 86			01, 11, 13, 14	13, 15, 25, 31, 45, 51, 59, 66, 75, 79, 80
	pow. 50	14	11, 14, 66, 78, 92				
	pow. 100	45					14, 50, 53, 78
RTA	pow. 1	01, 05, 08, 09, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 33, 35, 38, 44, 47, 73, 76, 93, 97	05, 06, 08, 10, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 28, 33, 36, 48, 50, 51, 52, 53, 56, 63, 64, 68, 69, 71, 72, 75, 76, 79, 80, 83, 88, 93, 94	05, 11, 14, 17, 23, 44, 46, 52, 56, 75, 78	03, 05, 08, 11, 15, 16, 24, 35, 41, 49, 50, 51 , 89, 97	24, 28, 41, 72 , 76, 78, 88, 89	01, 04, 05, 06, 08, 09, 11, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 21, 26, 30 , 32, 33, 34, 35, 41, 50, 53, 54, 55, 56, 58, 64, 65, 68, 73, 74, 79, 82, 83, 87 , 89, 93, 94, 96, 97
	pow. 10	02, 03, 04, 07, 11, 41, 43, 51, 71, 78	16, 23, 24, 26, 41, 44, 47	10, 15 , 50	01, 02, 04, 10, 12, 43, 44 , 71	26	03, 10, 23, 24, 36, 42, 52, 57, 63, 67
	pow. 50	12, 15	01, 02, 09, 12, 43	12			16, 61, 62
	pow. 100	10, 23	17	02, 41		27	02

Objaśnienia: **Pogrubioną czcionką** oznaczono grupy towarowe, które dominują w eksporcie krajów Mercosur do Indii oraz w eksporcie Indii do krajów Mercosur.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre <http://www.intracen.org/trade-support/trade-statistics> (dostęp: 25.02.2012).

Podsumowanie

Aktorzy wybierają mechanizmy, które najlepiej pasują do ich politycznej agendy¹⁹. W takim ujęciu fora współpracy międzyregionalnej stają się jedynie nowym typem instrumentu uprawdopodobniającego realizację założonych celów politycznych czy ekonomicznych. Z perspektywy ekonomicznej w warunkach impasu negocjacyjnego na forum Światowej Organizacji Handlu kraje członkowskie poszukują innych („prowizorycznych” w znaczeniu rozwiązań drugich po najlepszym – całkowitej liberalizacji handlu) sposobów zdefiniowania relacji, tworząc nowe globalne koalicje skupione wokół podzielanej wiązki wspólnych interesów. Z perspektywy politologicznej coraz dobitniej akcentuje się, że liberalny, zdominowany myśleniem rynkowym dyskurs nt. globalizacji i regionalizacji dopóty trwa, dopóki istnieje i da się przedstawić jakiś rodzaj korelacji (który jednak nie musi oznaczać związku przyczynowo-skutkowego) pomiędzy otwartością gospodarek a wzrostem gospodarczym²⁰. Z tego powodu można zaryzykować stwierdzenie, że współczesna proliferacja regionalnych porozumień handlowych (zwłaszcza między krajami tzw. południa) wymyka się ocenie tradycyjnej teorii ekonomii lub na jej podstawie może być uznawana za pozbawioną merytorycznego sensu.

---

¹⁹ S. Forman, D. Segaar, *New Coalitions for Global Governance: The Changing Dynamics of Multilateralism*, „Global Governance” 2006, Vol. 12, Issue 2, s. 213.

²⁰ Zob. B. Hettne, *op. cit.*, s. 39.

MASZYNOPIIS

Publikacja chroniona prawem autorskim. Cytowanie jedynie poprzez podanie pełnego adresu internetowego oraz/lub pełnego przypisu bibliograficznego do źródła papierowego.

Literatura

- Chwiej E., *Mercosur. Organizacja regionalnej współpracy gospodarczej w Ameryce Południowej*, Universitas, Kraków 2010.
- Forman S., Segaar D., *New Coalitions for Global Governance: The Changing Dynamics of Multilateralism*, „Global Governance” 2006, Vol. 12, Issue 2.
- Framework Agreement between the Mercosur and the Republic of India, http://commerce.gov.in/trade/international_ta_indmer.asp (dostęp: 15.02.2012).
- Glickhouse R., *Joining the Club: Mercosur Weighs Venezuelan Membership*, Americas Society Website, 21.12.2011 <http://www.as-coa.org/article.php?id=3861> (dostęp: 27.02.2012).
- Hettne B., *The New Regionalism Revisited* [in:] *Theories of New Regionalism. A Palgrave Reader*, (eds.) F. Söderbaum, T. M. Shaw, Palgrave Macmillan, Basingstoke 2003.
- International Trade Centre, <http://www.intracen.org/trade-support/trade-statistics> (dostęp: 25.02.2012).
- Rüland J., *Balancers, Multilateral Utilities or Regional Identity Builders? International Relations and the Study of Interregionalism*, „Journal of European Public Policy” 2010, Vol. 17, Issue 8.
- Światowa Organizacja Handlu, http://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm (dostęp: 27.02.2012).
- The India-Brazil-South Africa Dialogue Forum, <http://www.ibsa-trilateral.org> (dostęp: 25.02.2012).
- United Nations Commodity Trade Statistics Database, <http://comtrade.un.org/db/default.aspx> (dostęp: 25.02.2012).
- World Trade Organization, Committee on Trade and Development, *Notification of Regional Trade Agreement*, WT/COMTD/N/31, 25 February 2010.
- Zorska A., *Korporacje transnarodowe. Przemiany, oddziaływania, wyzwania*, PWE, Warszawa 2007.